

Засновники Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ). *Заснований у 2003 році. Виходить двічі на тиждень.*
Головний редактор О. Онищенко, академік НАН України. *Редакційна колегія* В. Горовий (заступник головного редактора, науковий керівник проекту), Т. Гранчак, Ю. Половинчак, Л. Чуприна. *Бюлетень підготували* В. Бондаренко, С. Горова, Половинчак, С. Кулицький. *Адреса редакції:* НБУВ, пр-т 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044)524-25-48, (044)525-61-03. E-mail: siaz@pochta.ru, www.nbuv.gov.ua/siaz.htm. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 3 серпня 2001 р.

РЕЗОНАНС

/Бюлетень матеріалів, підготовлених на базі аналізу
оперативної інформації електронних видань/

№ 57
(6 серпня 2009 р.)

ЗМІСТ:

У ЦЕНТРІ УВАГИ	2
АКТУАЛЬНА ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЯ	7
АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС.....	9
АКТУАЛЬНІ НОВИНИ ЕКОНОМІКИ	23

КИЇВ 2009

У ЦЕНТРИ УВАГИ

ЄВРО-2012:

проблеми фінансування актуалізуються

Президент В. Ющенко ветовав закон про виділення коштів на підготовку до проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи з футболу 2012 р.

Це зроблено, зважаючи на норму щодо авансового перерахунку Нацбанком своїх прибутків до держбюджету в обсязі 9,8 млрд грн, інформує прес-служба Президента.

Як повідомив керівник Головної служби соціально-економічного розвитку Секретаріату Президента Р. Жуковський, ішлося про те, що ці кошти можуть бути спрямовані на фінансування цільової програми з підготовки та проведення в Україні фіналу „Євро-2012”.

Говорячи про мотиви, якими керувався Президент, приймаючи рішення ветовати закон, Р. Жуковський зазначив: у нинішніх кризових умовах перед банківською системою – і НБУ в тому числі – постає необхідність формувати резерви під свої вкладення.

Зважаючи на збільшення обсягу резервів за наданим банкам рефінансуванням, Нацбанк може навіть зафіксувати збитки. Тому чинним законодавством передбачено, що в такій ситуації держбюджет, навпаки, має покрити ці збитки Нацбанку, зазначив Р. Жуковський.

У такій ситуації згаданий „аванс” перетворюється на емісійне фінансування дефіциту бюджету, що суперечить ст. 15 Бюджетного кодексу, сказав він.

Р. Жуковський також наголосив, що внаслідок наявної ситуації з надходженнями до бюджету, „існують великі сумніви, що ці кошти дійсно матимуть цільовий характер використання”. Прикладом такого розвитку подій, за його словами, є використання коштів Стабілізаційного фонду.

„У Стабілізаційному фонді на папері існує вже близько 7 млрд грн (за результатами першого півріччя 2009 р.), водночас існують дні, коли фактичний залишок коштів на Єдиному казначейському рахунку не перевищував 0,5 млрд грн. Таким чином, це означає, що кошти Стабілізаційного фонду вже використані на інші потреби, у тому числі й на фінансування поточних видатків”, – сказав Р. Жуковський.

Саме з метою уникнення такої ситуації Президент запропонував, щоб група фахівців Мінфіну, НБУ, Секретаріату, Укравтодору розробила механізм, який забезпечував би цільове використання коштів та залучення до фінансування проектів „Євро-2012” українських банків.

„Така схема була розроблена, і щоб забезпечити цільове використання

коштів, потрібно було прийняти постанову уряду, яка виносилася на його останнє засідання”, – сказав Р. Жуковський. На жаль, зазначив він, дане рішення „не знайшло підтримки” – натомість з’явилися пропозиції щодо прийняття тимчасових рішень лише на серпень .

„Це лише посилює наші сумніви в тому, що ці кошти у разі підписання даного закону (про зміни до Бюджету) Президентом були б використані цільовим чином”, – сказав він.

Саме тому В. Ющенко пропонує фінансувати програму „Євро-2012” за рахунок залучення банків, які нині мають вільну ліквідність.

Рішення Президента України В. Ющенка заветувати закон, що стосується фінансування Євро-2012, може стати деморалізуючим фактором, заявив *експерт Комітету громадського контролю ЧЄ-2012 А. Капустін*.

За його словами, це рішення “не може не відбитися на тих, хто сьогодні налаштувався на ударну роботу після жорстких заяв УЄФА 13 травня в Бухаресті, після чітко обумовлених строків 10 грудня, коли УЄФА буде виносити вердикт, оскільки доля трьох міст-організаторів досі висить у повітрі”.

Як наголосив А. Капустін, “начебто, нарешті, намітилася тенденція до консолідації влади” і, незважаючи на те що “сам закон про фінансування Євро-2012 з надприбутків Нацбанку був неоднозначним з приводу отримання реальних грошей, накладення вето Президента може трактуватися і буде трактуватися негативно”.

Експерт додав, що, “як відзначив той же співавтор закону Б. Колесников, створюється враження, що В. Ющенко взагалі не хоче, щоб в Україні відбулося Євро-2012. Такий лейтмотив напрошується в більшості коментарів”.

А. Капустін вважає, що, по-перше, “В. Ющенко зіграв у чисту політику, борючись таким чином з Кабміном, що ще раз демонструє низький рівень готовності команди Президента й особисто В. Ющенка до вирішення таких важливих для країни та глобальних питань як підготовка до Євро-2012. Це вузькодрібні інтереси”.

“Що ж стосується економічних, фінансових питань, то, я думаю, що на сьогодні, з урахуванням усіх заяв і намічених шляхів, Кабмін загалом кошти віднайде. Нехай не відразу всі 9,8 млрд грн, але в першу чергу важливо, як будуть вирішуватися питання аеропортів, стадіонів, доріг та готелів”, – зауважив він.

За його словами, усі доручення Президента, які він давав міністру у справах сім’ї, молоді та спорту Ю. Павленку і меру Києва Л. Черновецькому щодо 9 га землі навколо НСК „Олімпійський”, досі не вирішені, а без них неможливо обладнати гостьову зону.

Водночас, додав А. Капустін, “достатньо спокійно в Харкові, але є проблема з тендером щодо аеропорту в Донецьку. Є проблема з фінансуванням державного аеропорту у Львові”.

Водночас *Прем’єр-міністр України Ю. Тимошенко розраховує*, що парламент подолає вето Президента В. Ющенка на закон про виділення коштів на

підготовку до проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи з футболу 2012 р.

Текст відповідної заяви Ю. Тимошенко передано Управлінням Кабінету Міністрів у зв'язках зі ЗМІ.

“В. Ющенко наклав вето на закон, який передбачає виділення майже 10 млрд грн на підготовку до Євро-2012. Закон був ухвалений у Раді майже 400 голосами за консолідованої підтримки коаліції та опозиції. Я із сумом констатую: протидія глави держави проведенню Євро-2012 носить жорстокий по відношенню до України характер, і виникає підозра, що зрив чемпіонату для В. Ющенка став основною і дуже нечесною технологією у боротьбі зі мною як з опонентом на майбутніх президентських виборах”, – заявляє Ю. Тимошенко.

Прем'єр-міністр констатує, що ветовання антикризових законів та блокування антикризових постанов уряду для Президента стало “традицією та повсякденним правилом”.

Разом з тим Ю. Тимошенко висловила переконання, що, “незважаючи на супротив В. Ющенка, вето на закон по Євро-2012 буде подолано, гроші – виділено, а сам чемпіонат пройде в Україні, і пройде успішно”.

Про те, що Верховна Рада подолає „надумане” вето Президента на закон про внесення змін до Держбюджету на 2009 р. *заявила і депутат від БЮТ О. Шустік*, повідомляє прес-служба блоку.

„Верховна Рада знайшла у собі сили забути політичні розбіжності та ухвалити закон, який би розв'язав питання фінансування підготовки до європейського футбольного форуму. На жаль, Президент не поділяє стурбованості парламенту долею Євро-2012”, – зазначила вона.

„Під надуманими приводами він заветував закон, який сприяв би фінансуванню розбудови інфраструктури гідної європейської держави”, – вважає О. Шустік.

„Проте ніхто вже не сумнівається, що В. Ющенко у своїй запеклій неприязні до успішно діючого уряду може пожертвувати міжнародним престижем держави, поставити хрест на сподіваннях мільйонів уболівальників”, – зазначила вона.

Згодом, *перший заступник Голови Верховної Ради України О. Лавринович* не виключив можливості підтримки фракцією Партією регіонів подолання вето на закон “Про внесення змін до Закону України “Про Державний бюджет України на 2009 рік” та деяких інших законів України” щодо фінансування чемпіонату з футболу “Євро-2012”.

При цьому він підкреслив, що на сьогодні рішення фракції з цього приводу немає. Водночас він зазначив, що прогнозувати дії фракції в даному питанні непросто, оскільки “рішення фракції про підтримку цього проекту закону було достатньо складним і той варіант, який уряд України пропонував ухвалити, Партією регіонів не був підтриманий”. О. Лавринович нагадав, що лише після напрацювань спільної робочої групи за участю фракції Партії регіонів та уряду було підготовлено “зовсім інший проект, за який ми проголосували”, розуміючи,

що він має слабкі сторони. Перший заступник Голови Верховної Ради України погоджується, що “окремі достатньо правдиві резони в зауваженнях Президента України до даного закону є, бо ми це прекрасно розуміли і під час підготовки закону”.

О. Лавринович вважає, що в даній ситуації влада має дати чітку відповідь на найголовніше запитання: “Чи в нас справді є бажання і воля для того, щоб ми забезпечили проведення “Євро-2012” в Україні?” За його словами, після того як буде дана ствердна відповідь, необхідно чітко сказати, які ресурси з державного бюджету можуть бути задіяні для виконання тих першочергових заходів, без яких проведення цього чемпіонату стає неможливим. Він зазначив, що урядом та парламентом був запропонований шлях для вирішення даного питання, а якщо Президент України не погоджується з ним, то він мав би внести свої пропозиції щодо джерел фінансування цих витрат. При цьому він висловив сумнів, що В. Ющенко зможе запропонувати якісь інші реальні джерела фінансування.

О. Лавринович підкреслив, що Партія регіонів готова була б підтримати пропозиції щодо реальних джерел фінансування, запропоновані Президентом України, оскільки голосуючи за даний закон показала, що “загальнодержавні пріоритети є важливіші від своїх політичних уподобань, зокрема, критичного ставлення до державної влади в Україні”. Він додав, що “якщо взагалі нічого не буде пропонуватися, то це означатиме, що немає бажання проводити чемпіонат в Україні”. За його словами, “Партія регіонів вважає, що проведення Євро-2012 р. в Україні є бажаним для всіх українців, тому хоче чинній владі допомогти вирішити питання таким чином, щоб чемпіонат з футболу відбувся”.

Відповідаючи на запитання щодо можливості скликання позачергової сесії парламенту для вирішення питання щодо подолання вето на даний закон та на закон щодо внесення змін до законодавства про вибори Президента України, О. Лавринович сказав: “Теоретично це можливо, хоча я сьогодні не переконаний, що в тому є крайня потреба”. За його словами, “скоріше за все це може бути предметом розгляду першого пленарного дня нової сесії, тобто 1 вересня”.

Пізніше міністр сім’ї, молоді та спорту Ю. Павленко заявив про те, що питання про фінансування заходів щодо підготовки міжнародного чемпіонату Євро-2012 в Україні врегульоване.

„Я переконаний, що кошти будуть. На засіданні (29 липня) Кабінет Міністрів ухвалив рішення, згідно з яким передбачається і затверджується механізм затвердження коштів на інфраструктурні проекти”, – сказав він.

Який саме механізм фінансування Євро-2012 передбачив уряд, Ю. Павленко не пояснив, зауваживши, що це компетенція міністра фінансів.

Тим часом у Секретаріаті Президента заявляють, що підготовка до Євро-2012 в Україні щомісяця фінансується дедалі менше і менше. Там підраховали, що в І кварталі заходи з підготовки були профінансовані всього на 5 %, а протягом наступного – ще на 2 %. Загалом по півріччю – 7 % від запланованого.

З цього приводу можна нагадати, що минулого тижня президент УЄФА

М. Платіні висловив задоволення тим, як відбувається підготовка до Євро-2012 у Польщі, проте, стан справ у іншій країні-організаторі викликає у нього занепокоєння. Він зазначив, що остаточне рішення про те, чи зможе Україна прийняти ЧЄ-2012 буде ухвалено в грудні цього року.

Патріарх Кирил завершив візит в Україну

Патріарх Московський і всієї Русі Кирил завершив візит в Україну. Візит Патріарха тривав 10 днів (з 27 липня до 5 серпня), протягом яких він відвідав Київ, Крим, Донецьку, Рівненську, Волинську та Тернопільську області.

Це був перший візит Патріарха Московського і всієї Русі Кирила в Україну. Фінальним його акордом стало грандіозне богослужіння в Почаївській лаврі на Тернопільщині, де Патріарха слухали 40–50 тис. віруючих.

Незважаючи на те, що Кирил неодноразово підкреслював неполітичний характер свого пасторського візиту, без політики не обійшлося. Його опоненти з українських націоналістичних організацій звинуватили Патріарха не тільки в намаганні зміцнити контроль Москви над УПЦ (МП) і запобігти створенню автокефальної церкви, але і в спробі укріпити політичний вплив Росії в Україні, довести українцям, що „Україна, Росія, Білорусь – це і є Свята Русь”.

Радник Ю. Тимошенко, прихильник УПЦ Київського патріархату О. Медведєв також упевнений, що візит Кирила можна охарактеризувати як “візит імперіаліста в овечій шкурі, який проповідував неоімперську доктрину „Русского Мира”.

Іншу думку висловив директор українського філіалу Інституту країн СНД В. Корнілов: „Візит укріпив православ'я в Україні. Всі побачили розумного, інтелігентного і сучасного Патріарха. Молодь від церкви відлякує те, що священнослужителі здаються їй архаїчними і несучасними. Завдяки ж телебаченню всі побачили Кирила – людину ХХІ ст.”.

„Патріарх дав зрозуміти, що не бачить Руську православну церкву без Української, – вважає політолог В. Карасьов. – Для Кирила Україна тепер основний фронт. Тому тут він і оголосив про те, що не вважає нинішню Європу християнською і духовною. Кирил збирається боротися за те, щоб православ'я стало Церквою номер один в Європі”.

АКТУАЛЬНА ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЯ

С. Горова, влас. кор. СІАЗ

Неефективність влади турбує громадськість... і теж неефективно

„Політичні та економічні наслідки змови урядовців щодо блокування постанов Прем'єр-міністра України” – такою була тема прес-конференції голови Коаліції антикорупційних організацій Громадського суду України А. Місяця, що відбулася 4 серпня поточного року в інформаційному агентстві УНІАН. Раніше, організатори заходу заявили, що мають намір „викрити приховані „подвійні стандарти” урядових установ, спровоковані тотальною неспроможністю та корупцією, фінал яких: на морі – піратство, на суші – екологічний геноцид”.

Громадські діячі виступили з ініціативою створення різноманітних громадських експертиз – нового формату контролю, з залученням широких верств населення. Такі експертизи спрямовані на „допомогу уряду, збереження державних коштів та досягнення виконання повного обсягу робіт по контрактах, що починаються з Євро-2012 і закінчуються збереженням маленького озера. І саме головне, для чого потрібні такі експертизи, це – задля уникнення політизації в державі”, – говорить А. Місяць.

Коаліція антикорупційних організацій звертає увагу на те, що на сьогодні корупція вже пронизала всі ланки сучасного українського суспільства. Серед найбільш потерпаючих від корупції галузей називають транспорт. За словами учасника прес-конференції, урядові звіти, що демонструють лідерство транспортної галузі в Україні є „не те, що дутими, а, взагалі, не відповідають здоровому глузду”. Він підкреслив, що прибутки падають у 18 морських портах України.

На сьогодні вже існує поняття „морського піратства українських посадових осіб”, говорить А. Місяць. І пояснює – український посадовець на основі власного посвідчення та неіснуючих пунктів законодавства України зупиняє теплохід і „починає качати свої права з метою взяти хабар з власника вантажу”. У випадку відмови від давання хабара теплохід заарештовують. Як приклад була наведена ситуація з теплоходом „Федір Котов”, що у 2007 р. був затриманий Керченським морським портом. Через рік теплохід „відпустили”, не обґрунтовуючи його затримку. І, як результат – за рішенням суду наша держава ще й донині відшкодовує приватній російській теплохідній компанії суму у розмірі 600 тис. дол.

Ситуацію, що склалася в порту Південному та Іллічевську, голова коаліції антикорупційних організацій прокоментував таким чином: „Порт Південний – це бандитське захоплення приватного майна за допомогою державних повноважень”.

Що ж стосується 200 т небезпечного вантажу, розташованого в Одеському

порту, А. Місяць підкреслив, що „м'ясо з Бразилії 8 місяців ходило біля портів України і жоден посадовець нічого не зробив для того, щоб з'ясувати, що то за м'ясо і чого воно сюди потрапило. Вистачило розуму завести його в порт Одеси”.

За словами учасника прес-конференції, на сьогодні, уряд не може захистити інтереси України. Ситуація, що склалася, є „або навмисним кроком з боку представників керівництва Одеси, або – політикою Ю. Тимошенко. Ми не можемо звинуватити Прем'єр-міністра в тому, що відбувається в портах, але ми кажемо про те, що вона закрилася від вирішення даних проблем. І в такій ситуації Ю. Тимошенко або ж підкреслює, що вона не спроможна вирішувати існуючі проблеми, або ж Прем'єр-міністра дезінформують стосовно реально існуючого стану справ”.

Коаліція антикорупційних організацій Громадського суду України запропонувала з метою „прив'язати транспортні коридори інших країн” створити Національну комісію з урегулювання транспорту, що було узгоджено з представниками Єврокомісії України. Проте така пропозиція не отримала підтримки в урядових установах.

А. Місяць виступив також із критикою на адресу Мінприроди, відзначаючи, що Міністерство за три роки своєї роботи „не створило жодного природного об'єкту (стилістика викладу збережена. – Авт.)”.

Громадські діячі з метою покращення роботи галузі запропонували створення Комісії з урегулювання утилізації твердих побутових відходів та проведення водного аудиту. За словами учасника прес-конференції, така програма може принести в бюджет України кошти в розмірі мінімум 800 млн грн за один рік з початку її реалізації. Проте запропоновані проекти не доведено до реалізації.

А. Місяць відзначає, що в даній ситуації „мені особисто, і членам нашої команди не зрозуміла ані політика Прем'єр-міністра Юлії Тимошенко, ані політика урядових установ”. І наголошує, що „ці конфлікти дістали сьогодні громаду, і, коли українці зрозуміють, що вже не тільки проти них, а й проти їх дітей та внуків твориться злочин – таку громаду буде важко чимось зупинити”.

Таким чином, ми бачимо реакцію на неефективність усіх ланок державного управління з боку так званої „третьої сили”, що називалася на прес-конференції „громадою”. На жаль, реакцію теж неіспроможну, неконкретну, особливо в тій частині, що стосується реальної зміни ситуації у сфері поставлених проблем.

(Інформація СІАЗ)

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Т. Гранчак, канд. іст. наук, заввідділу СІАЗ НБУВ

Выборы Президента в Украине: прогнозы и ожидания

По мере приближения кампании по выборам Президента Украины все более актуализируется вопрос относительно ее возможных сценариев, размаха и результата выборов.

В июне Киевским международным институтом социологии был проведен социологический опрос, по результатам которого, если бы выборы Президента Украины проходили в ближайшее воскресенье, лидер Партии регионов В. Янукович получил бы 34,7 % голосов избирателей, Премьер-министр Ю. Тимошенко – 21,5 %, лидер „Фронта перемен” А. Яценюк – 17,6 %.

Согласно данным опроса, 5,7 % голосов набирает действующий Президент В. Ющенко, 3,8 % – спикер ВР В. Литвин, 3,5 % – лидер коммунистов П. Симоненко.

За экс-президента Л. Кучму проголосовали бы около 2,5 % избирателей, за О. Тягнибока – около 1,5 %.

Наименьшую поддержку на сегодняшний день имеют экс-министр обороны А. Гриценко (1,3 %), С. Тигипко (1 %), Ю. Костенко (0,2 %) и В. Семенюк-Самсоненко (0,1 %).

За всех остальных кандидатов вместе было бы отдано 2,8 % избирателей, против всех – 3,1 %.

9,5 % участников опроса заявили, что не пойдут на следующие выборы, 14,9 % – пока не определились, пойдут на выборы или нет. По подсчетам социологов, возможная явка составила бы 67 %.

Таким образом, с учетом погрешности выборки, в июне электоральные предпочтения граждан Украины особо не изменились.

В ходе всеукраинского опроса общественного мнения, которое проводилось 12–22 июня 2009 г., методом интервью были опрошены 2012 респондентов, которые проживают в Украине, по стохастической выборке, репрезентативной для населения Украины в возрасте от 18 лет.

Предвыборные настроения потенциальных избирателей стали предметом обсуждения круглого стола на тему: „Электоральные предпочтения накануне президентских выборов”, проходившего в Киеве в конце июля.

Центр „Социальный мониторинг” совместно с Центром социальных исследований „София” провели исследование, касающееся электоральных предпочтений в преддверии президентских выборов и провели сравнительный анализ ситуаций 2004 г. и 2009 г. По результатам исследования был определен рейтинг электоральной поддержки ключевых претендентов на пост главы

государства накануне президентских выборов в 2004 г. и 2009 г.

По состоянию на июнь 2004 г. разница в электоральной поддержке между основными конкурентами В. Ющенко и В. Януковичем равнялась 5–8,6 % в пользу лидера оппозиции В. Ющенко. По состоянию же на конец июня – начало июля 2009 г. разница в электоральной поддержке между лидерами В. Януковичем и Ю. Тимошенко составляет 8–11 % в пользу лидера оппозиции.

„К совпадениям в электоральных настроениях в преддверии президентских выборов 2004 г. и 2009 г. можно отнести высокий уровень электоральной активности и во время революции, и на сегодняшний день. Высокий уровень неопределенности относительно электоральных симпатий (25–30 % за полгода до выборов и в 2004 г. и 2009 г.). Также замечаем высокий уровень недоверия к власти, политическим партиям и политикам, в частности”, – заявила О. Балакирева из Центра „Социальный мониторинг”.

Отличия по данному вопросу прослеживаются в связи с „мировым экономическим кризисом, который начался в 2008 г., проявляется в Украине. Уровень социального напряжения в 2009 г. более высокий, нежели в 2004 г.”, – объяснила социолог.

По словам О. Балакиревой и по результатам опроса, большинство опрошенных респондентов готовы поддержать мирные формы протеста, такие как сбор подписей под коллективными обращениями (47,3 %), митинги (40,3 %), демонстрации (30,4 %). Хотя еще полгода назад уровень поддержки этих форм был ниже (42,5, 37,6 и 27,9 % соответственно). Исходя из данного положения вещей в социуме и позиции общества в целом, можно прийти к заключению, что 42,2 % опрошенного населения готовы принять участие хотя бы в одной из законных форм протеста. Это значит, что в санкционированных митингах и демонстрациях, протестах, которые вызваны отказом от выполнения решений органов власти и администраций.

Также результаты социологического исследования показали, что 23,8 % респондентов приняли бы участие хотя бы в одной из незаконных форм протеста (сюда входят несанкционированные митинги и демонстрации, блокирование движения на дорогах и железнодорожного сообщения, уличные протесты и создание независимых от Президента вооруженных формирований).

46,8 % населения ответило, что, скорее всего, не станет участвовать ни в одной из предложенных социологами формах протеста.

Протестные настроения в украинском обществе не настолько велики, чтобы на выборах Президента повторился „Майдан-2004”, считают эксперты.

В ходе круглого стола 20 июля директор Центра социальных исследований „София” А. Ермолаев подчеркнул, что накануне избирательной кампании многие кандидаты в Президенты начали говорить о том, что эти выборы станут „Рубиконом, последней битвой”. „Но общественное мнение, несмотря на экономический кризис, не имеет апокалиптических настроений, не в истерике и не намеревается сметать всех”, – сказал он.

По словам политолога, если в 2004 г. был выбор между кандидатом от власти и кандидатом от оппозиции, то на сегодняшний день более сложная ситуация. „Мы имеем даже не треугольник, а пятиугольник”, – отметил А. Ермолаев.

„В отличии от 2004 г. большинство кандидатов на этих выборах уже проверены властью, они не неизвестны избирателю”, – сказал политолог, напомнив, что В. Ющенко, В. Янукович, Ю. Тимошенко, А. Яценюк уже находились на государственных постах.

В свою очередь директор Центра прикладных политических исследований „Пента” В. Фесенко подчеркнул, что на рейтинге основных кандидатов в Президенты отразился экономический кризис.

По его словам, последнее время экономическая ситуация стабилизировалась и рейтинги основных кандидатов „замерли”. „Сейчас как-будто протестные настроения высокие, но я сомневаюсь, что это приведет к тому, что будет новый Майдан”, – сказал политолог.

Экономический кризис, в соответствии с прогнозами экспертов, отразится и на масштабах кампании, и на явке избирателей. В частности, многими политологами высказывается мнение о том, что, несмотря на прогнозируемый драматизм, нынешняя кампания по затратам будет намного более скромной, чем предыдущие. Так, Д. Выдрин утверждает, что бюджеты урежут вдвое, В. Карасев – что на 10–15 %. Меньше будет концертов для избирателей, дешевле (вплоть до 30 грн в день, тогда как раньше было минимум 50 грн) обойдутся услуги „майданарбайтеров”, считает Д. Выдрин. „Жестче станет контроль за расходом средств, политики откажутся от услуг высокооплачиваемых зарубежных пиарщиков”, – прогнозирует В. Карасев. Как минимум половина денег, по их мнению, пойдет на рекламу.

По подсчетам политологов, на привлечение одного голоса кандидатам в Президенты придется потратить от 40 до 100 грн. При этом, естественно, чем менее известен кандидат, тем большей должна быть сумма. В соответствии с информацией газеты „Сегодня” ([www. http://www.segodnya.ua](http://www.segodnya.ua)), предвыборные бюджеты основных претендентов на пост Президента составят:

– для Ю. Тимошенко – 3,5–3,9 млрд грн (с учетом выплат за счет админресурса, начиная с 2009 г. („Юлина тысяча”, повышение минзарплат, пенсий, пособий, поездки Премьера в регионы и т. д.);

– для В. Януковича – 2,2–2,4 млрд грн;

– для В. Ющенко и А. Яценюка в пределах 400 млн грн.

В рамках этих бюджетов политологи считают вероятным расходование средств в следующем соотношении:

– поездки в регионы – 22–25 %;

– реклама в региональных СМИ – 9–10 %;

– реклама в центральных СМИ – 15–16 %;

– билборды, ситилайты, плакаты – 8–10 %;

– проведение съездов – до 20 %;

- оплата работы штабов и волонтеров на митингах, печать бесплатной агитационной прессы – 17–20 %;
- другое – 3–5 %.

Что касается предвыборных бюджетов кандидатов второго эшелона (В. Литвин, П. Симоненко, С. Тигипко, О. Тягныбок, Н. Витренко), то политологи склонны оценивать их в 50–80 млн грн. При этом, в отличие от основных претендентов, в расходах основной акцент переносится с работы штабов и организации съездов на поездки в регионы и рекламу в СМИ:

- поездки в регионы – 35–40 %;
- реклама в СМИ (прежде всего ТВ) – 35–40 %;
- билборды, ситилайты, плакаты – 8–10 %;
- проведение съездов – до 5–8 %;
- оплата работы штабов и волонтеров на митингах, печать бесплатной агитационной прессы – 5–7 %;
- другое – 2–5 %.

„Если кандидат планирует набрать хотя бы 20 % голосов избирателей – это примерно 5 млн человек, умножьте на 10, получится 50 млн долл., или около 400 млн грн. Львиная доля этой суммы пойдет на телерекламу, от которой зависит 70 % успеха. Далее по популярности идут дешевые билборды. Но толку от них никакого, – считает Д. Выдрин. – Остальную сумму истратят на работу предвыборных штабов, поездки по регионам, оплату тем, кто стоит на митингах”.

Глава Ассоциации внешней рекламы А. Биденко утверждает, что рекламные бюджеты кандидатов из-за кризиса упали на треть, но, тем не менее, на наружную рекламу (билборды, ситилайты) они, наоборот, возросли против того, что было на предыдущих президентских выборах. „В 2004 г. было истрачено 25 млн долл. А на сегодняшний день Ассоциация планирует получить около 30 млн долл., отчасти из-за того, что мы вдвое снизили расценки, это дало эффект. Теперь спрос на „наружку” очень возрос и продолжает расти, – отмечает А. Биденко. – По всей Украине задействуем около 25 тыс. „плоскостей”, уже есть заявки от многих кандидатов: БЮТ, „Нашей Украины”, Партии регионов, Яценюка, Гриценко, Тягныбока, Тигипко. Пока идет „пристрелка”, штабы прицениваются, решают, где сколько билбордов им нужно, а основные крупные заказы запланированы с сентября”.

В то же время директор Института глобальных стратегий В. Карасев обращает внимание на то, что только деньги сейчас всего не решат: „Избиратель уже не верит никому. Во второй тур Янукович выходит однозначно, а вот кто будет вторым – Тимошенко, Ющенко, Литвин, возможно, Яценюк – неизвестно”.

Политтехнолог С. Гайдай прогнозирует: прежний стандартный „шоу-рекламный” подход, когда политики не сходят с экранов телевизоров, а в городах проводятся бутафорские митинги – статисты машут флагами и ждут появления главного героя, который зачитает по бумажке текст, – уйдет в прошлое. И из-за дороговизны, и из-за отвращения у киевлян. Успех, по мнению С. Гайдая, ожидает

тех, кто пойдет в массы (как это сделали Б. Обама на выборах президента США и Л. Черновецкий на выборах мэра в Киеве) – они организовали своеобразный „сетевой маркетинг”, когда их сторонники в районных и даже микрорайонных штабах агитировали своих соседей и знакомых голосовать именно за „своего” кандидата.

С тем, что нынешняя избирательная кампания выдвинет новые требования к кандидатам в Президенты, солидарен и А. Ермолаев. „Времена, когда кандидат мог ограничиться хорошей формой, уже прошли. В этом смысле намного более эффективными будут кандидаты, которые на каждый сюжет кампании будут предлагать понятные и доказанные формулы. Более того, видимо, впервые будет более выразительной рациональность”, – сказал А. Ермолаев.

Что касается возможной явки избирателей, то социологические и политологические прогнозы показали, что ее показатель будет ниже, нежели в 2004 г. (в первом туре приняли участие 74,54 % избирателей), несмотря на это, присутствие на выборах будет высоким – не менее 65 %.

„Президентские выборы пройдут в два тура, поскольку участники не имеют достаточно высоких рейтингов и динамики их увеличения, чтобы выборы ограничились первым туром. Между теми, кто займет первые два места в первом туре, разгорится борьба за то, чтобы заполучить электоральную поддержку от „третьего кандидата”. Не исключено, что борьба может развернуться еще во время проведения предвыборной кампании. Штабы основных кандидатов будут пытаться постоянно проводить кулуарные переговоры с целью уберечь себя от рисков и неопределенности в результатах выборов. Популистскую окраску обретут обещания кандидатов, которые будут расположены в плоскости борьбы с кризисом и дальнейшего улучшения материального благосостояния народа. Это и будет главной темой предвыборной гонки. Также будет эксплуатироваться заезженная тема борьбы старых политиков с новыми, – утверждает А. Ермолаев, директор Центра социальных исследований „София”. – Серия поражений и неудач показывает, что действующий Премьер – слабый государственный менеджер. Второе по счету правительство Ю. Тимошенко и вторая по счету руина. Бюджет сомнительный, газовый договор неоднозначный, антикризисный пакет не принят, правительство ограничено одним премьерским кабинетом. Основной фишкой Ю. Тимошенко станет объединение страны на базе „идеи силы”. Имидж железной леди со слоганом „Украина сильная”, спускание шкур с министров, кулак по столу и милитаризм в стиле поведения – вот что ожидает нас в ближайшее время. Премьер дистанцируется от проблем частных предприятий, апеллируя к олигархам, которые „выбрасывают народ на улицу”. Кроме того, будут задействованы антикризисные действия по спасению страны (с идеологическим сопровождением „Премьер в облаве”) и социальный популизм”.

По его словам, ослабить удары Ю. Тимошенко В. Янукович сможет, сделав ставку на жесткий экономический прагматизм. „Лидер оппозиции должен заявить: „только мы знаем, как преодолеть кризис” и обновленный социальный популизм.

Когда работник потерял рабочее место, то все разговоры об увеличении минимальной зарплаты только усиливают возмущение. Потому популистскую составляющую регионы объективно переориентируют на нетрудовой сектор населения”, – резюмировал А. Ермолаев.

„Два политических игрока пойдут на выборы с идеей управления материальными, либо же финансовыми, а не ментально-культурными потоками. В их экономических программах не будет соревнования концептов. В. Янукович, к примеру, скажет, что за время его президентства в вашем холодильнике будет на три килограмма больше мяса, а Ю. Тимошенко сразу же пообещает прибавить еще по тысяче в каждый кошелек. То есть, их программы такие же „плоские и одномерные”, как и они сами. Потому они могут дать родителям деньги и мясо сегодня, а не шанс быть их детям востребованными людьми завтра. Это люди культуры, которая уходит. В любом случае, тот, кто победит, не сможет стать Президентом всей страны” – рассуждает политолог Д. Выдрин.

Вместе с тем президент Аналитического центра „Открытая политика” И. Жданов считает, что Ю. Тимошенко в ходе президентской кампании активно будет демонстрировать свою проевропейскость и акцентирует тему молодежи. Кроме того, по его мнению, Ю. Тимошенко активно будет работать с западным электоратом, поэтому логично ожидать включения в ее программу тезисов, направленных на восприятие жителями Западной Украины, в частности, об украинском языке, отношениях с Россией.

А вот директор Института глобальных стратегий В. Карасев говорит, что „Ю. Тимошенко сделает ставку на стимуляцию антикризисной экспрессивной деятельности и будет говорить о том, что в кризисе виноваты все, кроме нее”. Что касается дальнейших рассуждений лидера оппозиции, В. Карасев утверждает, что В. Янукович будет говорить о том, что Ю. Тимошенко завела страну в тупик, хотя у самой Партии регионов нет стратегической программы по выходу из кризисного положения. „В Партии регионов, так же, как и в БЮТ нет реальной стратегии выхода экономики из кризиса. „Бело-синие” привыкли жить на металлургическом росте, а что предложить в другой экономической реальности они не знают”, – комментирует политический эксперт.

Сходного мнения придерживается политолог А. Романюк, по словам которого В. Янукович будет строить свою кампанию на критике как правительства, так и вообще „помаранчевой” власти. Он будет использовать трудности кризисного времени, делать акценты на проблеме языка, внешней ориентации. Его месседж будет рассчитан на пророссийских избирателей. Ю. Тимошенко, наоборот, будет делать упор на достижениях правительства, на том, что даже в такой кризисной тяжелой ситуации идет стабильная выплата пенсий и зарплат бюджетникам. Будет, наверное, проводиться сравнение с другими странами, например, с Исландией, где рухнула вся банковская система и уровень инфляции – более 40 %. А. Яценюк пока еще не сформулировал четкого месседжа для избирателей. Вполне вероятно, он хочет пройти между полями

„помаранчевых” и „бело-синих” и захватить как можно больший сегмент обоих полей. Но это тоже опасная стратегия.

Профессор политологии, научный директор Школы политической аналитики при НаУКМА А. Гарань отмечает, что лидеры грядущей избирательной кампании зафиксированы уже сегодня. Это – Ю. Тимошенко и В. Янукович, третьим идет А. Яценюк. Правда, относительно него у А. Гараня, так же, как и у А. Романюка, есть вопросы. Поскольку, если В. Ющенко будет принимать участие в предвыборной кампании, он значительно осложнит положение А. Яценюка – заберет значительную часть его электората. Поддержка лидера „Фронта перемен” сформирована за счет разочаровавшейся части „оранжевого” лагеря. И за голоса этих избирателей развернется жесткая борьба. К тому же от этого куска электорального пирога будут откусывать еще и О. Тягнибок, и А. Гриценко, которые войдут пусть не в пятерку основных игроков, но в десятку – точно.

Что касается таких кандидатов, как И. Богословская, П. Симоненко, С. Тигипко, то, как считает А. Гарань, эти кандидаты окажутся в другой части спектра. В частности, И. Богословская заберет часть голосов у В. Януковича. Однако основной функцией этого претендента на пост Президента станет, прежде всего, критика правительства Ю. Тимошенко. Та же часть электората, которую И. Богословская отберет у В. Януковича в первом туре, вернется к нему во втором.

По словам В. Фесенко, на будущих выборах есть три центра влияния, хотя, как и раньше, остаются два варианта. Эксперт считает, что Ю. Тимошенко нужно будет побороться за выход во второй тур.

В то же время, по его мнению, у В. Януковича проблем с выходом во второй тур не будет, но это не означает, что он станет Президентом.

Во втором туре лидеру оппозиции будет не так просто бороться с политическим оппонентом, поскольку избиратели будут голосовать в основном не в поддержку того или другого кандидата, а, скорее всего, против В. Януковича. „Поэтому ему будет необходимо решать эту проблему”, – считает эксперт.

По словам В. Фесенко, ведущим кандидатам в любом случае необходимо договариваться, что они уже делают. По мнению эксперта, договариваться стороны будут на известных условиях: один – Президент, другой – Премьер-министр.

В. Фесенко считает, что в случае победы Ю. Тимошенко, скорее всего, парламент не будет распущен, а Премьер будет и. о. „и Ю Тимошенко де-факто будет и Президентом, и Премьер-министром”, – считает он.

В то же время, в случае победы В. Януковича, по мнению эксперта, Партия регионов будет договариваться с БЮТ. „Какой-то период времени эти политические силы смогут сосуществовать вместе ... но недолго”, – сказал В. Фесенко, отметив, что разногласия между ними неминуемы вследствие взаимного недоверия.

Говоря о путях и перспективах преодоления в Украине политического кризиса, политолог выразил уверенность, что пока будущий Президент не получит

контроль над исполнительной ветвью власти, до тех пор ситуация в стране принципиально не изменится и политический кризис не закончится.

Эксперт также не исключает, что часть окружения В. Януковича может уговаривать его на проведение досрочных парламентских выборов под предлогом победы на президентских выборах и возможных хороших перспективах на парламентских выборах.

Вместе с тем, совсем не уверен в хороших перспективах В. Януковича на следующих выборах главы государства директор Агентства моделирования ситуаций В. Бала. По его словам, количество людей в процентном отношении, которые теоретически могут поддержать лидера ПР, не превышает 50 % от тех, кто имеет право голоса. Поэтому априори он не может победить, потому что надо набрать больше 50 %. По мнению политолога, задача штаба В. Януковича – снизить явку тех людей, которые его не поддерживают. Вот здесь как раз и возможны споры, суды и непризнание результатов. Потому как главным в снижении явки является фальсификация результатов.

Вопрос возможных фальсификаций занимает особое место в прогнозах политологов относительно выборов Президента и их результатов. В частности, высказывается мнение о том, что широкие возможности для фальсификации результатов выборов откроют изменения к закону о выборах Президента в части формирования списков избирателей. В этом уверен эксперт по избирательному законодательству А. Воробьев.

„По этому закону (законопроект о внесении изменений в Закон „О выборах Президента Украины” во втором чтении) мой прогноз: Президент будет избран в первом туре”, – заявил А. Воробьев.

Он с удовлетворением констатировал, что в результате резкой критики из данного законопроекта после принятия в первом чтении была исключена норма о формировании избирательных комиссий из представителей парламентских политических сил. В то же время в законопроекте остался ряд норм, дающих возможность для фальсификации результатов выборов.

Так, данный законопроект предусматривает возможность внесения избирателей в список для голосования в день выборов по решению председателя, его заместителя или секретаря участковой избирательной комиссии на основании документов, полученных от органов ведения Государственного реестра избирателей, или во исполнение решения судов.

„Фактически мы возвращаемся к состоянию, которое было во время голосования в первом и втором туре президентских выборов в 2004 г.”, – подчеркнул эксперт.

Он также подверг критике изменения к закону, которые предусматривают передачу полномочий по проверке и корректировке кратности включения избирателей в Государственный реестр избирателей от Центральной избирательной комиссии органам ведения реестра на местах. При этом кандидаты в Президенты и их представители лишены возможности проверить изменения,

которые будут внесены в таких случаях.

Кроме того, изменения к закону предусматривают ограничение для судов срока рассмотрения жалоб на нарушения до двух дней, которое практически делает невозможной защиту избирательных прав как граждан, так и кандидатов.

В свою очередь координатор избирательных проектов Гражданской сети „Опора” Ю. Лисовский напомнил, что законопроект предусматривает возможность обжалования в судах деятельности или бездеятельности только избирательных комиссий и кандидатов в Президенты. Таким образом, не подлежат обжалованию деятельность или бездеятельность органов власти, руководителей предприятий и организаций. „Даже админресурс нельзя будет обжаловать”, – подчеркнул он.

Кроме того, законопроект предусматривает, что протокол избирательной комиссии считается легитимным, даже если он не подписан отдельными членами комиссии, что также является механизмом влияния на избирательный процесс, уверен Ю. Лисовский.

Свою критику в адрес обсуждаемого законопроекта высказал и эксперт Института внешней политики Дипломатической академии Украины А. Палий. „Фактически, это планирование, очень серьезное планирование фальсификаций, очень откровенное и одиозное”, – сказал эксперт.

В то же время политолог А. Романюк, комментируя критические замечания в адрес законопроекта, считает, что практика, когда каждый претендент на пост Президента должен иметь своего представителя в комиссии, в определенном смысле нерациональна. „Мы же не знаем, сколько будет кандидатов в Президенты. Уже говорилось, что будет до 100 претендентов. Представляете, если любая комиссия будет состоять из 100 человек? Она просто не сможет работать! Поэтому надо было как-то ограничить количество членов комиссии. Выбрали такой метод, когда основную массу представляют те партии или блоки, которые прошли в парламент. Кстати, это калька с закона о выборах народных депутатов Украины в сфере формирования комиссий”, – отмечает политолог.

Что касается изменений к закону о выборах Президента Украины в части отмены открепительных талонов и запрета голосования на дому, то А. Романюк напомнил, что основные фальсификации на выборах происходили за счет открепительных талонов и за счет голосования на дому. Размер фальсификаций во втором туре президентских выборов в 2004 г. составил 3 млн голосов. „Поэтому если брать то, что некоторые граждане будут лишены избирательного права и что существует угроза фальсификации, то я больше склоняюсь к тому, что изменения к закону рациональны. Результаты выборов, если не будет фальсификаций, будут отражать волеизъявление народа”, – подытожил эксперт.

При этом, если на выборах победит В. Янукович, будут серьезные изменения во внешней политике: Украина начнет ориентироваться на Россию, вопросы евроатлантической интеграции, европейской интеграции будут заторможены. Партия регионов выступает за придание русскому языку статуса второго

государственного. Это будет зависеть от Верховной Рады, потому что для придания русскому языку статуса второго государственного нужно менять Конституцию. Что касается экономической политики, то, наверное, будет сделан упор на преференции металлургическим предприятиям, будут поддерживаться предпринимательские структуры.

Если победит Ю. Тимошенко, то, считает А. Романюк, во внешней политике существенных изменений не произойдет, потому что она сможет стать Президентом, если аккумулирует голоса „помаранчевого” электората. Внутренняя политика будет направлена на увеличение платежеспособности населения – то, что Ю. Тимошенко и делала. Ее критиковали за популизм, но этот популизм, когда количество денег у населения растет, в определенном смысле способствует развитию экономики.

В каком бы то ни было варианте, большинство политологов уверены – результат выборов Президента должен будет закрепляться выборами парламентскими. Только после них можно прогнозировать некоторое ослабление политических баталий и более предметное рассмотрение актуальных экономических проблем.

Т. Гранчак, канд. іст. наук, завідділу СІАЗ НБУВ

Американский фактор украинской политики

Мировой экономической кризис, с одной стороны, и определенное разочарование Запада в ожиданиях, связанных с Украиной, с другой, оказали влияние на то, что в отношении предстоящих выборов главы государства в Украине, как западные политики, так и эксперты и СМИ заняли выжидательную позицию.

Показательным в этом контексте можно считать визит в Украину в конце июля вице-президента США Дж. Байдена. Практически во всех украинских СМИ было замечено, что сам новый глава американского государства Б. Обама воздержался от посещения Украины, отправившись в то же время для „перезагрузки” отношений в Россию. В соответствии с информацией источников, приближенных к администрации президента США, в графике Б. Обамы на ближайшие месяцы государственный визит в Украину не предусмотрен. Что, в общем, можно понять: политическая ситуация в стране за полгода до президентских выборов такова, что серьезным мировым игрокам здесь сегодня сложно вести с кем-либо перспективные переговоры.

Как заявили в американской администрации, вице-президент должен был засвидетельствовать поддержку, которую США готовы оказать Украине, заверить Украину, что „перезагрузка” в отношениях с Россией не означает, что Вашингтон готов пожертвовать своими теплыми отношениями с ней.

В то же время главной целью визита Дж. Байдена в Украину эксперты считают подготовку безболезненной смены власти и убеждение В. Ющенко в целесообразности спокойного ухода. Как заявил советник вице-президента Т. Блинкен, нынешние лидеры „должны быть готовы принять трудные решения”.

„Мы надеемся, что эти лидеры (президенты Украины В. Ющенко и Грузии М. Саакашвили. – Ред.), многие из которых еще недавно вдохновляли не только свои народы, но и весь регион, весь мир, смогут в своей повседневной жизни выполнить свои предвыборные обещания, принять трудные для них решения, смогут работать вместе”, – заявил Т. Блинкен во время телефонной конференции. Он также добавил, что, например, в Украине общество опережает в развитии своих политических лидеров, а это значит, что лидерам пора проявить инициативу.

Программой визита были предусмотрены встречи вице-президента с Президентом В. Ющенко, Премьер-министром Ю. Тимошенко и руководителем парламента В. Литвиным и лидером Партии регионов В. Януковичем.

При этом встречи с В. Януковичем и В. Литвиным были очень короткими – не более получаса. Затем Дж. Байден пообщался с А. Яценюком, которого в администрации США называют „лидером украинской оппозиции”. А. Яценюка считают одним из фаворитов предстоящих украинских выборов.

В то же время, учитывая позиции новой администрации США, приоритетность борьбы с экономическим кризисом, попытки „перезагрузки” отношений с Россией, каких-либо серьёзных действий в связи с приближением президентских выборов в Украине на сегодняшний день ожидать трудно – Б. Обама так и не встретился ещё ни с одним из украинских лидеров.

С другой стороны, по мнению ряда американских политических деятелей, в осуществлении таких действий сегодня уже нет необходимости. В частности, бывшие американские послы в Украине – **В. Миллер, С. Пайфер, В. Тейлор, К. Паскуаль и Д. Хербст**, комментируя ситуацию в Украине и возможное влияние на нее России, утверждают что:

– Россия и Украина – это страны с разным историческим и культурным опытом;

– „Украина – это важная страна, которая пытается проторить свою тропинку в Европу”; „Украина – важная страна, для нас имеет большое значение”;

– с военной, стратегической точки зрения Украина должна быть в НАТО;

– „перезагрузка” предполагает формирование политики Соединённых Штатов в отношении России вместо иранской, афганской, украинской, грузинской, европейской политики США, где России отводилось только определённое место; Россия должна быть важной и нужной в реализации внешней политики США в целом;

– „перезагрузка” с Россией не означает, что Соединенные Штаты признают так называемые российские сферы влияния на постсоветском пространстве и жертвуют интересами соседей России;

– „перезагрузка” в администрации США не сработает, если у неё „не будет хороших отношений с Украиной”, тогда Россия не сможет стать „мирной и демократической” страной;

– „США не должны проталкивать Украину в НАТО, если Украина сама не хочет этого делать”, нужно выполнять годовые национальные программы по её интеграции в НАТО и не говорить о ПДЧ.

Будущая кампания по выборам Президента Украины рассматривается послами с точки зрения её важности, но не с точки зрения её результатов. По двум причинам.

Первая состоит в том, что результат выборов для США „не критичен... Самое главное, чтобы эти выборы были демократическими, честными и свободными. И у Украины уже есть опыт проведения таких выборов. Но люди, которые избираются, не так важны, как раньше. Если все произойдет честным путем, мы будем рады работать с новым президентом, кто бы им не стал”.

Вторая причина обусловлена результатами украинской политики США: **избранные президенты будут проводить нужную политику.** Вот как об этом, например, говорил К. Паскуаль в июле 2003 г. после своего трёхлетнего исполнения миссии посла в Украине: „Когда я оглядываюсь на проведенное в Украине время, я с восхищением вспоминаю процесс становления гражданского общества. Особенно на меня подействовало то, как Соединенные Штаты помогали создавать гражданские организации в Украине. Сейчас существуют неправительственные структуры, бизнес-группы, экологические организации, ассоциации независимых СМИ. Они собираются вместе для того, чтобы защищать права людей, интересы которых представляют. Я думаю, что это помогает формированию в обществе таких ценностей, которыми должны руководствоваться ваши политики. И главное, что эти организации действуют довольно активно”.

Примечательно в связи с этим, что Дж. Байден является экспертом по деятельности организаций неправительственного сектора, в том числе и в постсоветских странах. Его визит предполагал встречи не только с политическим руководством Украины и лидерами оппозиции, но и с представителями общественности.

В числе наиболее влиятельных фондов и групп, спонсируемых Государственным департаментом Соединённых Штатов, можно назвать, например, **Фонд Чарльза Стюарта Мотта**, базирующийся в г. Флинт (штат Мичиган). О размахе деятельности Фонда свидетельствуют суммы, которыми эта организация располагает. **Ежегодный бюджет Фонда Чарльза Стюарта Мотта доходит до 2,6 млрд долл.** В течение года учреждение выдаёт более 540 грантов на общую сумму более 107 млн долл. Получатели грантов находятся не только в Украине, но и в Словакии, России, Молдове.

Не менее щедро оплачивается деятельность украинских организаций. Один из основных аналитических центров Украины, ответственных за

евроинтеграционные процессы и демократизацию государственной системы, **Фонд „Европа XXI”**, был осчастливлен суммой в 100 тыс. долл., **центр „Еднання”** получил 270 тыс. долл. и т. д. В списках грантоедов значатся небезызвестный **Фонд ПАУСИ**, **ресурсный центр „Гурт”**, **сетевая гражданская структура „Опора”** (опекаемая ещё и поляками), **Фонд демократических инициатив**, **Комитет избирателей**, **Центр гражданского общества „Донбасс”**, **Фонд „Шаг за шагом”** и многие другие. Размер грантов – от 100 тыс. долл. до 500 тыс. долл.

Отдельного разговора заслуживает **„Восточно-европейский демократический центр”** со штаб-квартирой в Варшаве. Будучи на хорошем счету у Фонда Чарльза Стюарта Мотта, „Восточно-европейский демократический центр” получает солидное финансирование и честно его отрабатывает. Сотрудники центра обосновались не только в Украине, но и наладили контакт с российскими НПО. Кроме Фонда Чарльза Стюарта Мотта, центр финансируется **Национальным фондом поддержки демократии в Вашингтоне**, **Фондом Сороса**, **посольствами Нидерландов и Канады**. Известно о связях „Восточно-европейского центра” с Госдепартаментом США. Более того, деятельностью центра руководит З. Бжезинский, снова вернувшийся в большую политику с приходом Б. Обамы в Белый дом. Таким образом, можно считать доказанными связь центра с **польской разведкой ABW**, опекающей все польские НПО, работающие в Украине и ЦРУ.

Кроме приоритетных направлений (Украина, Беларусь, Россия), разрабатываются модели создания марионеточных государств Центральной Азии (Казахстан, Узбекистан, Таджикистан). Из российских регионов особому анализу подвергаются наиболее проблемные из них, где протестный уровень населения достаточно высок.

На наших глазах расширяются масштабы работы Фонда Чарльза Стюарта Мотта и подчинённых ему структур. Именно специалистами центра создана креатура **„Отпор!”**, той самой неправительственной молодёжной организации, исполнявшей роль главного инструмента западных политтехнологов. Украинская „оранжевая” **„Пора!”** и грузинская **„Кмара”** тоже обязаны центру своим рождением.

Через сеть финансируемых НПО Фонд Чарльза Стюарта Мотта (а вместе с ним и Госдеп США) получают свежие и актуальные данные по главным вопросам геополитического характера. К примеру, украинская неправительственная **организация „Громадський простір”**, включённая в сеть НПО Украины, курируемые „Восточно-европейским демократическим центром”, является организатором всевозможных конференций и семинаров в рамках Программы трансграничного сотрудничества в Черноморском бассейне, проводимых совместно с Министерством регионального развития Румынии, курирующим вышеназванный проект. Амбиции румын в этом регионе известны. Поэтому сайт „Громадського простору” призывает заинтересованных в участии лиц связываться

с румынским куратором программы А. Георге. Из чего сразу делаем вывод, кто в доме хозяин. Программа рассчитана до 2013 г. и на её реализацию выделено около 19 млн евро.

Фонд Чарльза Стюарта Мотта осуществляет мониторинг ситуации, связанной со строительством судоходного канала в дельте Дуная. В этом сегменте Фонд сотрудничает с львовской НПО „Окружающая среда – Люди – Законность” и её руководителем О. Мелень.

Здесь заслуживают отдельного внимания следующие моменты.

Во-первых, из перечня видно, что пророссийские регионы Украины не остаются без внимания американских идеологов либерального общества. Сотрудничающий с Фондом Чарльза Стюарта Мотта Центр гражданского общества „Донбасс” занимается формированием прозападных ячеек гражданского общества в Донецком и Луганском регионах. С этой же целью прикормлены некоторые организации из Херсонской области.

Во-вторых, факт сотрудничества американских фондов с украинскими проправительственными „мозговыми центрами” (как „Европа XXI”) сам по себе вселяет тревогу. Американские стратеги оказывают влияние на формирование геополитической составляющей политического мышления украинского экспертного сообщества и руководства страны в целом. В Украине уже выращена целая плеяда прикормленных экспертов и аналитиков, работающих в правительственных структурах. Имея допуск к важным государственным проектам Украины, Белый дом умело поворачивает дело себе на пользу.

В-третьих, вашингтонские идеологи пытаются распространить свою деятельность на общеобразовательные учебные заведения, беря под опеку подрастающее поколение школьников, родившихся в независимой Украине. Этим занимается Фонд „Шаг за шагом”, чья деятельность сфокусирована в области образования.

И, наконец, в-четвёртых, фаза создания ячеек свободного общества осталась позади. Теперь перед американскими стратегами стоит задача максимально полного проникновения в научно-академические круги и депутатский корпус Верховной Рады Украины. Акцент делается на налаживание конструктивных связей с политиками, представляющими интересы избирателей Юго-Востока Украины и Крыма. Там же наблюдается далеко не случайная активизация украинских националистических движений (движение „Патриот Украины”, „Трезубец”, партия „Свобода”, УНП), идущая параллельно с американскими инициативами.

И в заключение мартовское сего года мнение В. Тейлора перед отъездом из Украины: „Мы хотим видеть Украину демократической и хотим помочь Украине продвигаться в европейские институции. Демократическая, независимая, европейская Украина – это то, для чего **США работают с тех пор, когда Украина стала независимой в 1991 г. Мы отдали много времени, много ресурсов, много усилий, чтобы помочь Украине в этом**” (Фонд

стратегической культуры (http://www.fondsk.ru). – 2009. – 6.07; NEWSru.com (http://newsru.com). – 2009. – 21.07).

АКТУАЛЬНІ НОВИНИ ЕКОНОМІКИ

Прем'єр Ю. Тимошенко заявляє, що завдяки її уряду українська металургія відновлює виробництво.

„Завдяки урядовій діяльності собівартість українського металу впала і металурги змогли вийти на світові ринки”, – сказала вона на засіданні уряду 5 серпня.

Прем'єр повідомила, що саме її Кабмін знизив тарифи на залізничні перевезення, коксівне вугілля та природний газ для металургів.

„Як наслідок, у липні відносно червня виробництво металургії збільшилося на 16 %, а гірнича галузь формує половину валютної виручки країни й надходжень до бюджету усіх рівнів”, – зауважила Ю. Тимошенко.

Прем'єр-міністр України також очікує, що статистичні звіти, які будуть отримані після 10 серпня, засвідчать зростання у всіх галузях економіки України: „Я упевнена, що по всіх інших галузях, коли ми одержимо після 10 серпня дані Державного статистичного управління, ми побачимо абсолютно нормальні цифри, які будуть говорити нам про те, що й у липні місяці ми також будемо бачити ріст економіки України в цілому, це важливо”.

Прем'єр нагадала, що раніше міжнародне рейтингове агентство Standard&Poor's змінило прогноз суверенних кредитних рейтингів України з „негативного” на „позитивний”.

Ю. Тимошенко прогнозує, що всі найбільші рейтингові агентства підвищать рейтинги України. „Я переконана, що це є дуже потужним сигналом, що доводить те, що антикризова програма діє, що ті рішення, які приймаються, є ефективними”, – відзначила Прем'єр.

Загалом ситуація у вітчизняній промисловості залишається складною, хоча спостерігаються позитивні зрушення на цілому ряді підприємств, які є провідними у своїх галузях.

Зокрема, ***Кременчуцький автомобільний завод – головне підприємство холдингової компанії „АвтоКрАЗ” – з 3 серпня відновив свою роботу***, розпочавши виконання виробничого плану поточного місяця. Крім того, у зв'язку з запуском головного конвеєра холдингу, 4 серпня відновив роботу його Токмацький ковально-штампувальний завод. Слід зазначити, що „АвтоКрАЗ” припинив роботу головного конвеєра на Кременчуцькому автозаводі в січні поточного року, потім в березні запустив конвеєр, але через три тижні через проблеми з проплатами замовлень і порушень зобов'язань постачальниками його довелося знову зупинити до серпня. Тож збірка вантажівок велася на спеціально обладнаних робочих місцях лише за підтвердженими замовленнями

Нині КраЗ намагається знайти своє місце в нинішніх ринкових умовах. Враховуючи той факт, що основа його збуту – це вантажівки для будівельної і добувних галузей, завод намагається знайти нове застосування цій техніці. Проте КраЗ програє своїм конкурентам в оновленні модельного ряду. Якщо КАМАЗ і МАЗ вже серійно випускають тягачі Євро-4, і пропонують техніку широкого модельного ряду, то КраЗ лише останніми роками почав радувати аналогічними дослідними зразками. Та і ці експерименти – поки дуже далекі від серійного виробництва. Великі надії у КраЗа були на експортні постачання в треті країни, де КраЗи пам'ятають ще з часів СРСР. Наскільки вдалою виявиться дана стратегія – покаже час.

У свою чергу металургійний комбінат “Азовсталь” (Маріуполь Донецької обл.), що входить до групи “Метінвест”, у січні – липні 2009 р. скоротив виробництво готового прокату, за уточненими оперативними даними, на 37 % порівняно з аналогічним періодом 2008 р. – до 2,117 млн т, сталі – на 37,5 %, до 2,309 млн т, чавуну – на 35,2 %, до 1,981 млн т, коксу – на 22,6 %, до 1,111 млн т.

Водночас, згідно з прес-релізом підприємства, у липні меткомбінат наростив виробничі показники чавуну і сталі: виплавка чавуну становила 370,5 тис. т, сталі – 426,9 тис. т.

“Комбінат трохи збільшив виробництво прокату: за липень воно становило 357,4 тис. т, що на 15,7 тис. т більше червня. У липні 2009 р. комбінат виробив 184,6 тис. т коксу валового 6 % вогкості, що на 27,4 тис. т більше червня 2009 р.”, – констатується в прес-релізі.

Складною залишається ситуація і на Південному гірничо-збагачувальному комбінаті (Кривий Ріг Дніпропетровської обл.), який є одним з основних виробників залізорудної сировини в Україні – концентрату і агломерату.

Зокрема, у січні – липні 2009 р., за оперативними даними, підприємство скоротило випуск агломерату на 82,2 % порівняно з аналогічним періодом 2008 р. – до 544 тис. т. Як повідомив представник підприємства, за вказаний період комбінат скоротив випуск залізорудного концентрату на 33,8 % – до 3,555 млн т.

У липні підприємство виробило 147 тис. т агломерату і 710 тис. т концентрату, реалізувавши Дніпропетровському метзаводу (ДМЗ) ім. Петровського 89,8 тис. т агломерату (за планом – 80 тис. т), ДМК ім. Дзержинського – 211,3 тис. т концентрату (275 тис. т).

У першому півріччі поточного року скоротило виробництво і ВАТ “Харківський тракторний завод” – на 87 %, до 220 тракторів. Про це повідомив директор по персоналу заводу В. Лагачов. “Фактично ми працювали травень – червень і виготовили 220 тракторів, продали 259, з них 68 в Україні. Зараз виробництво продукції припинено”, – сказав він. (Як повідомлялося, “Харківський тракторний завод” знову зупинив виробництво до 1 вересня через відсутність коштів).

Також В. Лагачов повідомив, що велика частина їх тракторів заявлена у фінансовий лізинг. “В Україні зараз наших тракторів заявлено в лізинг 340, ми

готові продати 390. У нас є що продавати, і як тільки підуть гроші, ми відновимо виробництво”, – запевнив він.

Слід зазначити, що керівництво деяких підприємств, щоб хоч якось втриматися на плаву, вдається до масового звільнення працівників. Зокрема, керівництво ВАТ “Львівсільмаш”, одного з виробників сільськогосподарської техніки, у червні – липні 2009 р. звільнило 35 % співробітників. Про це повідомив голова Вільної профспілки Всеукраїнського об’єднання солідарних трудівників ВАТ “Завод “Львівсільмаш” П. Оніщак. При цьому, за словами П. Оніщака, з жовтня до червня вже було звільнено ще 100 співробітників. “З жовтня 2008 р. до сьогодні вже звільнили більше 230 осіб з 470 (це майже 50 %) працівників. За червень – липень – понад 130 осіб”, – сказав він.

За словами П. Оніщака, звільняють не управлінський апарат або пенсіонерів, як завіряло раніше керівництво, а звичайних висококваліфікованих робітників, “яким півроку, рік, два до пенсії”.

Раніше нинішній керівник заводу П. Сабашук заявляв, що скорочення торкатиметься виключно управлінського апарату, а не тих, “хто працює біля верстата”.

Водночас у ряді регіонів України має місце тенденція до зменшення загальної кількості безробітних.

Так, у Запорізькій області кількість безробітних в першому півріччі 2009 р. скоротилася на 16,8 %. Як повідомили в прес-службі Запорізької облдержадміністрації, „кількість людей, що мають статус безробітного, станом на 1 липня становила 29,9 тис. осіб. Порівняно з рівнем безробіття, зафіксованим у регіоні на 1 січня 2009 р., кількість безробітних громадян скоротилася на 6 тис. осіб – тобто на 16,8 %”.

Скорочення кількості безробітних, згідно з офіційними даними, забезпечено за рахунок працевлаштування протягом першого півріччя 2009 р. 10,4 тис. безробітних (18,7 % загальної кількості безробітних) і створення в регіоні 12,6 тис. нових робочих місць.

Істотну роль у зниженні рівня безробіття в регіоні, відзначили в ОДА, відіграло також направлення 3,9 тис. безробітних громадян (7 % загальної кількості зареєстрованих) на профнавчання і залучення 3,4 тис. осіб (6,1 %) із статусом безробітного до громадських робіт.

У процентному співвідношенні рівень безробіття в Запорізькій області, за даними ОДА, протягом січня – червня 2009 р. знизився з 3,2 % до 2,69 %, і на сьогодні в регіоні спостерігається „стійка тенденція до скорочення кількості зареєстрованих безробітних”.

Що стосується **суми заборгованості з заробітної плати в Україні**, то, як поінформував перший заступник міністра праці і соціальної політики П. Розенко, на сьогодні вона **становить 1,6 млрд грн.** При цьому на державних підприємствах сума заборгованості значно нижче, ніж на приватних.

П. Розенко уточнив, що найбільші проблеми з виплатою зарплати – у

хімічних і металургійних підприємств. „Держава постійно вживає заходів для зменшення заборгованості. Це постійний контроль уряду і перевірки Генеральної прокуратури і Держнаглядпраці. Але державні органи мають відповідні важелі впливу лише на державні підприємства. Заборгованість на приватних підприємствах – на совісті їх керівників і власників. Але ми постійно контролюємо це питання і шукаємо шляху виходу з цієї ситуації”, – зазначив він

Що стосується банківського сектору економіки, то ряд експертів прогнозують поліпшення стану справ і в цій галузі.

Зокрема, повідомляється, що **в першому півріччі сукупний чистий збиток вітчизняних банків становив 14,3 млрд грн.** Основною причиною таких збитків, на думку експерта інвестиційної компанії Astrum Investment Management Я. Стеценка, є зростання резервів під кредитний ризик. Проте Я.Стецик прогнозує, що в другому півріччі ц. р. якість активів більшості банків припинить погіршуватися, і вони покажуть прибуток. „За підсумками 2009 р. банківська система повинна залишитися в мінусі, і банки повинні показати 5 млрд грн сукупного чистого збитку”, – прогнозує експерт.

Також повідомляється, що Україна достроково погасила єврооблігації на півмільярда доларів. Як зазначають оглядачі ЗМІ, фактично це означає, що **ризик дефолту України у 2009 р. більше не існує**: інших великих виплат за зовнішнім боргом країни до кінця року не планується.